

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Факультет природничої, спеціальної і здоров'язбережувальної освіти
Поморська академія у Слупську «Інститут біології і наук про землю»
Вроцлавський університет, Польща,
Грайфсвальський університет (м. Грайсфальд, Німеччина),
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II (м. Берегове),
Факультет державної політики, Сілезький університет в Опаві (Чехія),
Національний природний парк «Гомільшанські ліси»,
ГО «Українське ентомологічне товариство»

До 300-річчя з дня народження Г. С. Сковороди

III МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«ПРИРОДНИЧА НАУКА Й ОСВІТА:
СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»

22-23 вересня
(електронне видання)

Затверджено редакційно-
видавничою
радою Харківського національного
педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди
протокол № 10 від 19.10.2022 р.

Харків – 2022

Редакційна колегія:

Бойчук Ю. Д., д. пед. н., професор, член-кореспондент НАНПУ України; Іонов І. А., д. с.-госп. н, професор, член-кореспондент НААН України; Комісова Т. Є., к.б.н., доцент, Леонтєв Д. В., д.б.н., професор; Чаплигіна А.Б. д.б.н., професорка, Маркіна Т. Ю., д.б.н., професорка; Твердохліб О. В., к.б.н., доцент; Галій А. І., к.б.н., доцент., Науменко Н.В. к.пед.н., доцент.

III Міжнародна науково-практична конференція «**Природнича наука й освіта: сучасний стан і перспективи розвитку**», (22-23 вересня 2022 р.),збірник тез. – Х. : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022. – 175 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 10 від 19 жовтня 2022 р.

У збірці представлено матеріали науково-практичної конференції метою якої було обговорення і пошук розв'язання актуальних проблем та узагальнення нових теоретичних і прикладних результатів природничої науки і освіти, шляхи організації ефективного міжнародного наукового співробітництва. У представлених матеріалах висвітлено наукові і прикладні результати природничої науки і освіти, що присвячені питанням сучасної біології, спеціальної психології та педагогіки здоров'язбереження.

Для біологів, екологів, хіміків широкого профілю, фахівців у галузі спеціальної та інклюзивної освіти, викладачів, аспірантів і здобувачів закладів вищої освіти

©Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ С.М. Нікуліна	124
ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСОБИ КОРЕКЦІЇ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ А.М. Літвінчук, А.І. Галій.....	127
ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У КОРЕКЦІЇ ПОРУШЕНЬ ЗВУКОВИМОВИ Г.В. Сергієнко.....	130
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРАВИЛЬНОЇ ЗВУКО - ТА СЛОВОВИМОВИ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ К.В. Слонь	133
ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З АУТИЗМОМ С.М. Заозьорова	135
СЕКЦІЯ «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН У СЕРЕДНІЙ ТА ВИЩІЙ ШКОЛІ».....	138
ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ Ю.Д. Бойчук, М. С. Гончаренко, А.І. Галій.....	138
ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ІННОВАЦІЙНОГО МЕТОДУ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ЕКОЛОГІВ Л.І.Бондаренко, Н.О.Волошина, О.М.Лазебна.....	143
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ З ХІМІЇ І. В. Горбань.....	145
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ГРУНТОЗНАВСТВО» У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ І.Ф. Дрозд.....	149
ОСОБЛИВОСТІ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ОН-ЛАЙН НАВЧАННЯ Г. М. Коссак.....	152
ФОРМИ ЦИФРОВОЇ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО КОНТЕНТУ З ХІМІЇ А.В. Криворучко, В.В. Гусар.....	153
ІНСТРУМЕНТИ ЕДЬЮТЕЙНМЕНТУ В ХІМІЧНІЙ ОСВІТІ А.В. Криворучко, О.О Крайко	156
ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОГО НАУКОВОГО ГУРТКА НА КАФЕДРІ ДИТЯЧОЇ СТОМАТОЛОГІЇ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ І.С. Лісецька.....	159
МАТЕМАТИЧНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ У СТАРШІЙ ШКОЛІ О.В. Твердохліб, О.О. Пальчик, О.В. Скакун, А.С. Прядка.....	161
СЕКЦІЯ «ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ШКІЛЬНОЇ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ»	164
THE PERSPECTIVE OF USING ECOLOGICAL AND PSYCHOLOGICAL TRAINING IN THE FORMATION OF ENVIRONMENTAL CONSCIOUSNESS О. Batsylyeva.....	164

природоохоронну діяльність відокремлюють 25% опитаних.

Аналіз отриманих даних переконує нас у тому, що рівень екологічної культури молодших школярів, особливо такого його компонента, як екологічні знання – дуже низький. У зв'язку з цим нами було зроблене припущення про те, що цілеспрямована систематична робота з формування екологічної культури школярів може підвищити ефективність формування в школярів дбайливого відношення до природи.

Список використаних джерел

1. Миронова С. П. Олігофренопедагогіка. Компактний навчальний курс: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський держаний університет, 2008. 204 с.
2. Синьов В.М. Визначення методологічних принципів досліджень в галузі корекційної педагогіки. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та психологія*. Київ: НАУ імені М.П. Драгоманова, 2008. Вип.11. С. 3-8.
3. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб./ М.М. Фіцула. Київ: Академія, 2010. 456 с.

УДК 159.922.76-056.34

ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСОБИ КОРЕКЦІЇ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

А.М. Літвінчук, А.І. Галій

*Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
nastyalitvinvyk@gmail.com*

PSYCHOTHERAPEUTIC TECHNOLOGIES AS MEANS OF CORRECTING THE PSYCHO-EMOTIONAL STATE OF CHILDREN WITH INTELLECTUAL DISABILITIES

A. Litvinchuk, A. Haliy

Annotation. The publication examines the analysis of psychotherapeutic technologies, their impact on the psycho-emotional sphere of activity of children with impaired intellectual development. The most effective means of correcting the psycho-emotional state of children with intellectual disabilities are art therapy, fairy-tale therapy, game therapy, and aromatherapy.

Key words: *art therapy, fairy-tale therapy, game therapy, aromatherapy, persons with intellectual disabilities, psychotherapeutic technologies*

Питання організації навчання дітей з порушеннями інтелекту досить широко представлено різноманітним спектром досліджень, наукових праць і практичних пошуків, основна частина яких базується на матеріалах олігофренопедагогіки, спеціальної та корекційної педагогіки.

На відміну від педагогічних працівників, що мають спеціальну освіту та працюють відповідно до компетенції та критеріїв, визначених для закладів спеціальної освіти, в інклюзивній освіті педагогу необхідно максимальну увагу зосередити на питаннях соціалізації дитини з особливими освітніми потребами. Особливу увагу в освітній соціалізації дітей з інтелектуальними порушеннями варто звернути на арт-терапевтичні технології [1].

У багатьох країнах у системі навчально-реабілітаційної роботи з особами з інтелектуальними порушеннями педагогічні методи поєднують з психотерапевтичними технологіями та нетрадиційними методами впливу. Зокрема, використовують такі: арт-

терапія, ігрова терапія, його-терапія, дельфінотерапія, кінезотерапія, мандалатерапія, казкотерапія, фітотерапія, ароматерапія, хромотерапія, музикотерапія [3].

Основною метою артпедагогіки є художній розвиток дітей з проблемами інтелекту та соціальна адаптація особистості засобами мистецтва.

Метою нашого теоретичного дослідження є аналіз психотерапевтичних технологій, їх вплив на психоемоційну сферу діяльності дітей з порушенням інтелектуального розвитку. За літературними даними серед технологій, найбільш часто використовуються в якості засобів корекції такі: арт-терапія, казкотерапія, ігрова терапія та ароматерапія.

Арт-терапія – це вид психотерапії і психологічної корекції, що ґрунтується на мистецтві й творчості. У вузькому значенні арт-терапію розуміють як терапію образотворчим мистецтвом (малюнком) з метою впливу на психоемоційний стан дитини [3].

У сучасних умовах арт-терапія набуває особливої популярності не лише через простоту застосування. Це технологія, що виконує низку функцій, які є актуальними для роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями:

- створює атмосферу успіху та довіри;
- підвищує впевненість у своїх можливостях і покращує розуміння своїх переживань;
- художній образ сприяє інтеграції та усвідомленню різних почуттів;
- художня продукція, що дає змогу здійснити динамічний аналіз досвіду й досягнень особистості;
- дає можливість катарсису та задоволення різноманітних психологічних потреб особистості [5].

Усе це також є досить важливим для організації роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями, оскільки проблема вибору методів для здійснення психокорекції поведінкових розладів має більш глибокий рівень і спирається на те, що для застосування більшості психокорекційних методик у дитини мають бути сформовані інтелектуальні здібності. Але для дітей з інтелектуальними порушеннями досягти достатнього рівня, для опанування таких методик, є непосильним завданням [2].

Характерним для всіх дітей даної нозології є недостатність пам'яті, а вона є однією із важливих умов продуктивності пізнавальної діяльності. Діти зазнають великих труднощів у процесі сприймання, запам'ятовування, а потім відтворенні сприйнятого і вивченого матеріалу. Вони здатні до механічного бездумного повторення та заучування матеріалу, але вони швидко його і забувають, оскільки механізми пам'яті слабші: швидкість, повнота, тривалість та точність запам'ятовування [4].

Показаннями для арт-терапії психологи називають труднощі емоційного розвитку, агресію, стрес, депресію, знижений настрій, емоційну нестійкість, імпульсивність емоційних реакцій, почуття самотності, міжособистісні конфлікти, підвищену тривожність, страхи, низьку самооцінку тощо.

О.А. Карабанова довела, що арт-терапія відкриває для дітей з інтелектуальними порушеннями широкі можливості для гри, вираження емоцій, спілкування, творчості; дозволяє спрямувати їхню художню діяльність таким чином, щоб вона позитивно вплинула на розвиток їхньої особистості.

Види арт-терапії: арт-терапія малюнком, бібліотерапія (в тому числі й казкотерапія, музикотерапія, танцювальна терапія, лялькотерапія).

Також однією з ефективних технологій – є музикотерапія. Позитивне емоційне збудження при звучанні приємних мелодій посилює увагу, тонізує центральну нервову систему. У педагогічній роботі можна використовувати спеціально підібрану музику, адже її вплив залежить від характеру твору, музичного інструменту, гучності звучання.

Казкотерапія – використання казкової форми для розвитку особистості, розширення свідомості, розвитку мовлення. Казка є психотерапевтичним і психокорекційним засобом. Проте, в роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями слід враховувати особливості їхнього мислення, зокрема, нерозуміння переносного значення, яке часто є в казці, конкретність мислення, непорозуміння причинно-наслідкових зв'язків, невміння переносити казкові ситуації у свій досвід тощо.

Ігрова терапія відноситься до найбільш поширених технік, які використовують дитячі психологи і психотерапевти. Гра реалізує такі цілі: саморозвиток, загальний розвиток, спілкування. Гра допомагає дитині вільно себе виражати без негативних наслідків; проявляти свої інтереси і виражати емоції. Гра стимулює дитину досліджувати навколишнє середовище, відносини між об'єктами, причинно-наслідкові зв'язки і зв'язки між подіями, що сприяє розвитку. Гра допомагає дитині спілкуватись, досліджувати стосунки, соціальні ролі, набувати соціальних навичок. Відповідно психолог може використовувати гру з різними цілями залежно від завдань корекційної роботи.

Ароматотерапія – це лікування запахом. У 1939 р. фізіолог Д.І. Шатенштейн вперше науково обґрунтував і експериментально довів, що деякі нюхові подразники впливають на функції людини і особливо на її працездатність. Тому в деяких країнах лікувальна педагогіка використовує ароматотерапію у роботі з гіперактивними чи млявими дітьми; з іншими категоріями для зняття напруги, втоми, підвищення настрою і працездатності [3].

Таким чином, використання різноманітних психотерапевтичних і лікувально-педагогічних методів, спрямовує виправлення порушень розвитку дітей та покращення їх соціалізації у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Арт-терапевтичні технології в освітній соціалізації дітей з інтелектуальними порушеннями URL: file:///C:/Users/Asus/Downloads/Wloclawek_ped_2020.pdf
2. Березка С.Ф. Особливості психокорекції поведінкових розладів дітей з порушенням інтелектуального розвитку засобами арт-терапії : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.08. Київ, 2019. 21 с.
3. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності : підручник / С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – 260 с
4. Навчально-методичний комплект. Навчально-методичний посібник «Особлива дитина в інклюзивному навчальному закладі»./ Коваль Л.В., Компанець Н.М., Квітка Н.О., Лапін А.В., Луценко І.В.– К.: 2017р.
5. Полторак Л.Ю. Арт-терапія в соціальній роботі : навчальний посібник. Херсон : ФОП Грінь Д.С., 2014. 152 с.